

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Nevalainen, T. & Hautamäki, P. 2017. Proakatemian alumnien käsitykset yrittäjänä menestymisestä.

Teoksessa TAMK-konferenssi - TAMK Conference 2017. Learning and working together. Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu, Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja, 210-218.

DOI / URL: <http://julkaisut.tamk.fi/PDF-tiedostot-web/Muut/TAMK-Conference2017.pdf>

Timo Nevalainen, Pia Hautamäki

27. PROAKATEMIAN ALUMNIEN KÄSITYKSET YRITTÄJÄNÄ MENESTYMISESTÄ

Tiivistelmä

ESITTELEMME ARTIKKELISSA tuloksia Tampereen ammattikorkeakoulun yrittäjyyden koulutusyksikkö Proakatemian alumniensa kanssa tehdystä haastattelututkimuksesta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää millaisia käsityksiä ja tulkintoja Proakatemiasta valmistuneilla yrittäjillä on yrittäjänä menestymisestä ja siihen liittyvistä tekijöistä, sekä tiimioppimisympäristön, yhteisön ja valmennuksen vaikutuksista yrittäjänä kasvamiseen ja menestymiseen.

Tutkimuksen tulokset kertovat opiskelijoiden muuttuvasta suhtautumisesta yrittäjyyteen, yrittäjämäiseen toimintaan ja menestymiseen, sekä tiimioppimisen ja -valmennuksen vaikutuksesta luottamuksen, rohkeuden ja onnistumisen kokemukseen ja niihin liittyviin käsityksiin.

Tausta ja tavoitteet

"[...] Jokainen ymmärtää menestymisen omalla tavallaan ja menestymisen mittarit ovat jokaisella omanlaiset. Toinen mittaa menestystä tuijottamalla pankkitilin saldoa ja toinen mittaa menestystä verkostojen määrällä. Toiselle menestyminen on matkustelua ja toiselle taas se voi olla tasapainoisten lasten kasvattamista. Menestyminen elämässä ei ole fakta vaan se on tunne. Jokainen itse määrittelee onko menestynyt – kukaan muu ei voi sitä tehdä."

– Annika Virtanen, Noste 360 Osk (ote puheesta valmistujaisjuhlassa)

Olemme tehneet Tekesin rahoittamaan KINO-hankkeeseen (2015–16) liittyen haastattelututkimusta Tampereen ammattikoulun (TAMK) yrittäjyyden koulutusyksikkö Proakatemiasta valmistuneiden opiskelijoiden käsityksistä yrittäjänä menestymisestä. Pyrimme haastattelututkimuksella vastaamaan kysymykseen siitä, millaisia merkityksiä Proakatemian alumnin jäsenet antavat yrittäjänä menestymiselle ja mitkä tekijät heidän opinnoissaan olivat tärkeitä yrittäjänä menestymiselle. Tutkimuksen ensimmäiseen vaiheeseen osallistui 11 Proakatemiasta valmistunutta. Haimme haastateltaviksi erityisesti henkilöitä jotka ovat opintojensa jälkeen joko menestyneet yrittäjinä tai muuten saavuttaneet omat tavoitteensa. Heidät valittiin tutkimukseen valmentajien suositusten perusteella.

Proakatemian yrittäjyyškoulutus eroaa muusta ammatillisen korkea-asteen koulutuksesta erityisesti tiimivalmennukseen ja -oppimiseen perustuvan pedagogiikan vuoksi. Opiskelijat suorittavat tradenomin opintonsa osana osuuskuntamuotoista tiimiyritystä tehden kaupallisia projekteja, joissa tuotetaan palveluita yrityksille tai myydään palveluita tai tuotteita kuluttaja-asiakkaille. Tiimiyritys on Proakatemialaisille kokonaisvaltaisen jaetun oppimisen viitekehys ja kokeilemisen ja kehittämisen alusta. Siinä opiskelijat harjoittelevat liiketoiminnassa tarvittavia taitoja; erityisesti tiimityötä ja sen johtamista, sekä uusien tuotteiden kehittämistä, myyntiä ja markkinointia. Tiimiyrityksessä tapahtuva oppiminen on eräänlainen työssäoppimisen muoto joka tukee opiskelijoiden myöhempää yritystoimintaa ja työllistymistä (Feldmann, 2016). Tiimivalmennus Proakatemialla keskittyy jaetun tiimioppimisen edellytyksistä huolehtimiseen ja yksilötason kasvun tukemiseen. Käytännön keinoja tähän ovat mm. dialogisen ilmapiirin ylläpitäminen, jatkuva palautteen antaminen tiimin ja yksilöiden toiminnasta ja kannustaminen ja haastaminen dialo-

gisissa oppimispaikoissa, kehityskeskusteluissa ja muissa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Proakatemia oppimisympäristö ja tiimivalmennuksen menetelmät ovat alunperin lähtöisin Jyväskylän ammattikorkeakoulun Tiimiakatemiaalta, mutta niitä on kehitetty voimakkaasti edelleen valmentajien ja opiskelijoiden toimesta (Nevalainen & Maijala, 2012). Koska Proakatemia on toiminut jo vuodesta 1999, sillä on aktiivinen alumniverkosto, joka tarjoaa Proakatemiaalaisille laajan kontaktiverkoston ja tukee uusia tiimejä niiden yritystoiminnan kehittämässä.

Yrittäjyys nähdään ja siitä puhutaan julkisessa kielenkäytössä usein monoliittisena ilmiönä, joka liitetään lähinnä yhtiömuotoisen kaupallisen organisaation omistamiseen. Samoin yrittäjät niputetaan julkisessa keskustelussa usein yhdeksi monoliittiseksi ryhmäksi, jolle on yhteistä omistussuhde toiminimeen, yhtiömuotoiseen organisaatioon tai osuuskuntaan ja jolla ajatellaan olevan yhteisiä yhteiskunnallisia etuja poliitikkojen ja etujärjestöjen ajettavaksi. Joskus keskustelussa erotetaan itsensä työllistäjät ja osuuskuntayrittäjät omiksi ryhmikseen, mutta erottelun tarkoituksena on useimmiten korostaa näiden ryhmien erilaisuutta joko heikommassa asemassa olevina (itsensä työllistäjät) tai tavoitteiltaan ja ideologialtaan erilaisina muihin ryhmiin nähden (osuuskuntayrittäjät). Yritystoiminnan ja sen edellytysten tutkimuksen näkökulmasta erilaiset yrittäjätyypit olisi hyvä erotella toisistaan ja muutenkin kuin korostettaessa yrittäjien ja itsensä työllistäjien erilaista yhteiskunnallista asemaa tai eri yritysmuotojen taustalla vaikuttavia erilaisia ideologioita, olivat ne sitten todellisia tai oletettuja (Welter et al., 2016). Myös yrittäjyyden käsitettä on syytä tarkastella omistussuhdetta monipuolisemmin. Esimerkiksi, John Hagel ehdottaa Harvard Business Review:ssä julkaistussa kirjoituksessaan, että yrittäjyys tai yrittäjämäisyys (entrepreneurship)

voisi tarkoittaa kykyä nähdä erilaisia mahdollisuuksia tuottaa arvoa yhdistettynä kykyyn, haluun ja uskallukseen tarttua näihin mahdollisuuksiin ja toteuttaa ne (Hagel, 2016) riippumatta siitä onko yrittäjämäisesti toimiva henkilö yrityksen omistaja vai palkka- tai vapaaehtoistyössä organisaatiossa. Yrittäjyyden ja yrittäjämäisyyden käsitteet ovat myös voimakkaan yksilökeskeisiä ja keskittyvät yrittäjän persoonallisuuteen. Saattaisi olla hedelmällistä tarkastella myös mitä organisaatioiden yrittäjämäisyys sen kollektiivisena, jaettuna ominaisuutena voisi tarkoittaa. Ainakin isommissa organisaatioissa yrittäjämäisyys on usein jaettu toiminnan piirre tai se voi olla jopa jaettujen normien vastaista, jolloin yksilön yrittäjämäisyys ei välttämättä näyttäytyä positiivisena pyrkimyksenä tuottaa arvoa, vaan negatiivisena riskinottona ja sovittujen toiminnan rajojen haastamisena.

Tulokset

Taloudellinen menestys ei ole yrittämisen itsetarkoitus. Tutkimukseen osallistuneet alumnin jäsenet antoivat menestykselle erilaisia merkityksiä. Joillekin menestys tarkoitti mahdollisuutta itsensä ja muiden työllistämiseen ja taloudellisen toimeentulon hankkimiseen. Menestykseen työllistäjänä saattoi liittyä ajatus yrittäjyydestä jollakin tietyllä alalla tai tavoite unelmatyöpaikan luomisesta itselle ja muille.

Rahan ja taloudellisen menestymisen nuoret yrittäjät näkevät merkitykseltään monitahoisena. Toisaalta se on toimeentulon ehto ja toisaalta palkinto työstä ja vastuusta. Se kertoo asiakkaiden luottamuksesta yritykseen ja sen tuotteisiin, yrityksen elinvoimaisuudesta ja kyvystä kasvaa ja kehittyä. Tärkeänä nähtiin vastuu omasta työstä ja sen tekemisestä ja toisaalta myös se, että tekemisen hedelmistä pääsee nauttimaan itse. Se miten haastatel-

lut kokivat palkkatyön toisen palveluksessa vaihteli: Joillekin se ei enää tuntunut mielekkäältä vaihtoehdolta, jotkut kokivat yrittäjämäisyytensä liittyvän siihen että he johtavat toisten omistamaa yritystä kuin omaansa, kun taas toisille palkkatyö oli lähinnä valinne riittävään toimeentuloon matkalla kokopäivätoimiseksi yrittäjäksi. Jotkut haastatelluista arvostivat myös uudenlaista elämisen tapaa, jossa vähemmälläkin pärjää tarvittaessa.

Mitä onnistuminen yrittäjänä tarkoittaa sulle?

Ehkä se et oot niinku saanu luotua semmosen hyvän työpaikan, työympäristön mis- mis niinkun on hyvää muillekin kun vaan itsellään. Kyllä mä sitä joskus sanon kun oli Aksulla [Proakatemia] niin haaveilin sitä et ei vitsi kun olis siistiä kun sais jotenkin työllistää muita. Se oli niinku se eka semmonen niinku se joku, et tästä mitä me ollaan luotu niin saa palkan ja elantonsa ja muut, et se on niinku makeeta. Siitä se seuraava steppi et se olis vielä jotenkin tosi hyvä työpaikka ylipäättään mitä niinku sitten porukka tykkäis olla ja (mm) ehkä se- no mä uskon että sitä kautta tulee sitten ne niinku onnistuneet projektit (mm) meil on aika kovat ambitiot luoda jotain menestyvää ja- ehkä sitte sen jälkeen tulee sitte se ihan taloudellinenkin menestys ja sitten niinkun yrityksellä ja itsellä menee taloudellisesti myös- myös niinkun hyvin.

Haastateltavat kertoivat yrittäjyyden opettavan heitä hallitsemaan paremmin omaa aikaa ja mahdollistavan kasvamisen ihmisenä. He kertoivat yrittäjyyden tuoneen onnellisuutta elämään. Erilaiset haasteelliset hetket kuuluvat haastateltujen kertomuksissa yrittäjän elämään, mutta niihin ei jääty kiinni, vaan useimmiten tunne oli, että kaikesta vastaan tulevasta selvitään. Tunnetta

kyvystä selvitä vastoinkäymisistä lisäsi opintojen aikana opittu luottamus tiimin kykyyn selvitä yhdessä toisten tuella erilaisista ongelmatilanteista.

Yrittäjänä menestyminen vaatii kokeilevaa asennetta ja kohtuullista epävarmuuden sietoa. Uusien ideoiden kehittelyn ja niiden aktiivisen kokeilemisen koettiin olevan yhteydessä yrittäjänä menestymiseen. Innovaatiot eivät välttämättä tarkoittaneet heille isoja uusia keksintöjä, vaan pienetkin ideat tai parannukset ja niihin yhdistyvä ketterä kokeileminen mahdollistavat oman yritystoiminnan jatkuvan uudistamisen ja kehittämisen. Uudet ideat ja niiden kokeileminen ja esimerkiksi kirjoista tai verkosta opitun uuden tiedon soveltaminen kuuluivat haastateltujen yrittäjien arkeen. Uusiin ideoihin liitetty joskus ajatus omalle epämukavuusalueelle menemisestä, sillä yrittäjät kertoivat ideoimisen vaativan totuttujen tapojen ravistelua ja käytännön kokeilemisen kautta oppimista.

Haastatellut antoivat opintojen aikaiselle tiimiyrityksellä keskeisen roolin rohkeuden kehittämisessä. He kertoivat tiimiyrityksen muiden jäsenten innostaneen heitä tekemään asioita rohkeammin ja auttaneen heitä eteen tulevissa hankalissa tilanteissa.

Millaset asiat kasvatti tota rohkeutta täällä Proakatemiolla?

No se kannustus mitä sai muilta just kokeilla erilaisia projekteja ja erilaista osaamista ja lähteä erilaisiin juttuihin mukaan. Se et kun muut kannusti sä sait siitä itseluottamusta ja rohkeutta et no hitto soikoon et kokeillaan sitten et annetaan mennä (mm) ja sit välillä ne kokeilut onnistu ja välillä ei mut ainakin se et siit tuli hyvä mieli et mä uskalsin. Uskalsin kokeilla vaik ei nyt mennykään ihan putkeen.

Monen haastatellun kohdalla opintotausta tiimiyrittäjänä näkyi myös heidän halussaan rakentaa innostavia ja jäsenten keskinäiseen luottamukseen perustuvia työyhteisöjä omassa tai johtamassaan yrityksessä. Osa haastatelluista toi myös esiin tiimin merkityksen yrittäjäksi ryhtymisessä ja he kokivat etteivät haluaisi toimia yrittäjinä ilman erilaisista osaajista koostuvaa tiimiä. Luottamusta tiimin jäsenten kesken pidettiin erityisen tärkeänä edellytyksenä tiimin vuorovaikutukselle ja yhdessä tekemiselle.

Luottamuksesta tiimissä – millanen merkitys sillä on?

On sekin iso, tottakai. Se et pystyt sanoon niinku hyvät asiat ja huonot asiat ilman et tarvii pelätä et- et arvostellaan tai tuomitaan (mm) et siin vaiheessa just kun kokeillaan uutta ja yritetään olla rohkeita ni jos et sä uskalla epäonnistua, sä pelkää et siit tulee hirvee sanominen tai häpeän tunne niin ei se silloin toimi.

Luottamus nähtiin toisaalta luottamuksena siihen, että kaikki tiimissä yrittävät parhaansa ja luottamuksena toisten osaamiseen, erityisesti yrityksissä joissa työskenteli eri taustoista tulleita ihmisiä, toisaalta kuten esimerkissä yllä erityisesti opiskeluaikana korostui luottamus tiimin psykologiseen turvallisuuteen. Luottamus psykologiseen turvallisuuteen loi pohjan vuorovaikutukselle ja mahdollisti uusien ajatusten jakamisen ja kokeilemisen käytännössä ilman epäonnistumisen tai nolatuksi tulemisen pelkoa. Psykologinen turvallisuus onkin noussut esiin useissa tutkimuksissa keskeisenä tiimien tehokkuuteen vaikuttavana tekijänä (Edmondson, 1999).

Valmentajan rooli korostui yrittäjäksi lähtemisessä. Valmentaja nähtiin kannustajana, tukena, turvana, oivalluttajana ja apuna oman ajanhallinnan suunnittelussa. Valmentaja oli myös henkilö,

joka haastoi tulevat yrittäjät epä mukavuusalueelle ja auttoi jokaista tekemään parhaansa. Haastatellut kokivat, että valmentajan rooli on erittäin tärkeä, mutta tavallaan hän voi vain työllään ja suhtautumisellaan edistää valmennettavan ajatusta yrittäjäksi lähtemisestä, ei niinkään vähentää halua yrittäjäksi lähtemiseen. Tiimin ja valmentajan roolin lisäksi korostettiin omien toimitilojen ja Proakatemian laajemman yhteisön merkitystä yrittäjyysopintojen aikana.

[valmentaja] ainakin sen- oli semmonen et sille ei oikein- en mä nyt saa sanoo, ettei sille riittäny mikään mitä me tehtiin, mut oli tosi semmonen et haastaaks tää teit tarpeeks ja ootteks te itte tyytyväisiä ja ootteks te varmoja et te ette halua kokeilla enemmän ja (mm) kyl sil valmentajalla on tosi iso rooli siihen että se saa sen tiimin kokeilemaan ja uskaltamaan eri asioita, koska vaikka tiimistä löytyis sitä halua mut sit ehkä se viime- nen tönäsy tulee sieltä valmentajalta, et kun valmentaja uskoo ja haluaa nähä, et porukka tekee ni sitte se saa sen viimesen itseluottamuksen buustin, et okei no nyt mennään ja kokeillaan ja tehdään että (mm) et ku toiki- toiki uskoo ja kannustaa.

Lähteet

EDMONDSON, A. 1999. Psychological Safety and Learning Behavior in Work Teams. *Administrative Science Quarterly*, 44(2), 350–383.

FELDMANN, L. 2016. Considerations in the design of WBL settings to enhance students' employability: A synthesis of individual and contextual perspectives. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 6(2), 131–145.

NEVALAINEN, T. & MAIJALA, M. 2012. Creative management in TAMK Proacademy. *Development and Learning in Organizations: An International Journal*, 26(6), 17–19.

WELTER, F., BAKER, T., AUDRETSCH, D. B. & GARTNER, W. B. 2016. Everyday Entrepreneurship – A Call for Entrepreneurship Research to Embrace Entrepreneurial Diversity. *Entrepreneurship Theory and Practice*.

HAGEL, J. 2016. We Need to Expand Our Definition of Entrepreneurship. *Harvard Business Review*. [Haettu 10.10.2016: <https://hbr.org/2016/09/we-need-to-expand-our-definition-of-entrepreneurship>]

VIRTANEN, A. 2016. Menestymisen avaimet. Kirjoitus Proakatemia blogissa ja puhe TAMKin valmistuneiden juhlassa joulukuussa 2016. [Haettu 15.1.2017: <http://proakatemia.fi/4327/>]